

Γέλιο - χιούμορ - Σχεδιάγραμμα έκθεσης

Ορισμός : γέλιο είναι η έκφραση χαράς, ευαρέσκειας (ενίοτε ειρωνείας και σαρκασμού) με σύσπαση των μυών του προσώπου, κυρίως του στόματος. Η κωμωδία αναπαριστά / διακωμωδεί τα ελαττώματα των ανθρώπων με τρόπο όμως κωμικό, για να προκαλέσει το γέλιο και όχι τον πόνο. Σκοπός της είναι να διορθώσει τις αδυναμίες ή τα ελαττώματα των ανθρώπων με τρόπο διασκεδαστικό. Επειδή κανένας δε θέλει να αισθάνεται γελοίος, προσπαθεί να συμμορφωθεί, όταν οι άλλοι τον περιγελούν ή τον ειρωνεύονται.

Οι λόγοι που λείπει σήμερα το γέλιο από τη ζωή μας :

1. ο γρήγορος ρυθμός της σημερινής ζωής, το άγχος.
2. η αποξένωση, οι κακές, έως αδιάφορες, ανθρώπινες σχέσεις και η έλλειψη επικοινωνίας.
3. τα έντονα ψυχολογικά προβλήματα, απότοκα της εποχής μας.
4. ο ελάχιστος ελεύθερος χρόνος, που έχουν σήμερα στη διάθεσή τους οι άνθρωποι.
5. η σοβαροφάνεια και η έλλειψη πνευματικής καλλιέργειας .
6. η γενικότερη παγκόσμια κατάσταση (οικολογικό πρόβλημα, απειλή πυρηνικού πολέμου...).

Δυστυχώς τη σημερινή εποχή το γέλιο λείπει από τη ζωή μας.

Τα οφέλη από το γέλιο :

1. ευαισθητοποιούνται τα άτομα.
2. καλλιεργείται ο συναισθηματικός τους κόσμος.
3. ανάπτυξη του πνεύματος.
4. το άτομο ζει πληρέστερη ζωή.
5. ο άνθρωπος αντιμετωπίζει με μεγαλύτερο ρεαλισμό τις τυχόν δύσκολες στιγμές, μια και τον βοηθά να βλέπει και τη φαιδρή πλευρά της ζωής.
6. φέρνει πιο κοντά τους ανθρώπους, γιατί αγγίζει θέματα ευχάριστα, που τους ενώνουν, και όχι δυσάρεστα που τους χωρίζουν.
7. δίνει δύναμη και διαμορφώνει καλύτερη διάθεση για τη συνέχιση της ζωής.

Σημασία Γέλιου

Στον πνευματικό τομέα:

- Αποκαλύπτει, αλλά και καλλιεργεί τον πνευματικό κόσμο του ανθρώπου. Για να γίνει κατανοητό το χιούμορ και το αστείο, απαιτείται υψηλό πνευματικό επίπεδο. Διαφορετικά, καταλήγει σε παρεξήγηση.
- Κάνει οικείο το απλησίαστο, αποδεικνύει τη γελοιότητα του σοβαροφανούς και γενικότερα απομυθοποιεί τα πράγματα.
- Αποδεικνύει την εσωτερική ελευθερία του ανθρώπου, γιατί καθίσταται μια αυθόρμητη και ανυπόκριτη έκφραση.
- Προβάλλει τον κόσμο υπό διαφορετικό πρίσμα και διευκολύνει την αντιμετώπιση δύσκολων στιγμών.
- Το χιούμορ φανερώνει καλόβουλα κίνητρα και συμβάλλει στην επιτυχία της κριτικής.
- Με τις διάφορες λαϊκές ή καλλιτεχνικές μορφές του (ανέκδοτο, κωμωδία, διήγηση) ενεργοποιεί και ερεθίζει τη φαντασία.

- Αποτελεί άριστη παιδαγωγική μέθοδο στην οικογένεια, στο σχολείο, στην κοινωνία.

Στον ψυχολογικό τομέα:

- Το γέλιο, ή έστω ένα απλό χαμόγελο, αποκαλύπτει τον ψυχικό κόσμο του ανθρώπου.
- Αποδιώχνει το άγχος, τονώνει την αισιοδοξία, ενισχύει την ψυχική δύναμη του ανθρώπου.
- Εκφράζει την ξεγνοιασιά και την ανεμελιά.
- Ο γελαστός είναι άνθρωπος καλοσυνάτος, ανοιχτός στη ζωή, συγκαταβατικός, άνθρωπος της προσφοράς.

Στον κοινωνικό τομέα:

- Εκφράζει και υλοποιεί την κοινωνικότητα του ανθρώπου, γιατί σπάνια γελά κανείς μονάχος του.
- Με τη σάτιρα και το σαρκασμό επαναφέρει στην τάξη εκείνον που ενεργεί αντικοινωνικά.
- Το γέλιο αποτελεί συλλογική διαδικασία, ενισχύει τη διαπροσωπική επικοινωνία και περιορίζει τάσεις εγωισμού.
- Η ευαισθησία και το κατάλληλο κλίμα που διαμορφώνεται με το γέλιο συντελούν στην επιτυχέστερη και ευκολότερη προσέγγιση των ανθρώπων.
- Καθιστά το άτομο πιο αγαπητό και ευχάριστο, γιατί καταργεί τις κοινωνικές τυπικότητες και αγκυλώσεις.
- Με το γέλιο, τα πράγματα αντιμετωπίζονται ευχάριστα και πιο αποτελεσματικά, οι άνθρωποι γίνονται ευδιάθετοι, περισσότερο συμμετοχικοί και πρόθυμοι.

Στον καλλιτεχνικό τομέα:

- Το γέλιο αποτελεί μέσο και χώρο σημαντικής καλλιτεχνικής δημιουργίας (σάτιρα, κωμωδία, θεατρική επιθεώρηση, μίμος, κ.λπ.).
- Η εκδοχή του ποικίλλει στις διάφορες μορφές της τέχνης (θέατρο, κινηματογράφος, σκίτσο, λογοτεχνία, κ.λπ.).

Στον ηθικό τομέα:

- Συνυπάρχει με την καλοσύνη, την αγάπη, την ανιδιοτέλεια, την πραότητα, την αισιοδοξία, στοιχεία που σηματοδοτούν μια ηθικά υγιή στάση ζωής.
- Εξαγνίζει τον άνθρωπο από τα πάθη και τις κακίες.
- Με τον αυτοσαρκασμό, ο άνθρωπος φτάνει στην αυτογνωσία και συμφιλιώνεται με τα ελαττώματα και τις αδυναμίες του.

Στον πολιτικό τομέα:

- Η αποκαλυπτική και ανατρεπτική δύναμη του κωμικού στοιχείου καθίσταται όπλο αντιμετώπισης του δογματισμού και του αυταρχισμού.

Στο βιολογικό τομέα:

- Το γέλιο χρησιμοποιείται ως μέθοδος θεραπείας (γελωτο-θεραπεία) με αξιοσημείωτα αποτελέσματα.

Συγκεκριμένα:

- αυξάνει την πρόσληψη οξυγόνου.

- ενισχύει την αντοχή της καρδιάς και των πνευμόνων.
- χαλαρώνει τους μυς.
- βελτιώνει την κυκλοφορία του αίματος.
- ευνοεί τον ήρεμο και χαλαρό ύπνο.

Ρόλος Σάτιρας Σε Κοινωνική Ζωή και Διαπροσωπικές Σχέσεις

Θετικές συνέπειες:

- Η εποικοδομητική και καλοπροαίρετη σάτιρα βοηθά τον άνθρωπο στην απόκτηση αντικειμενικής άποψης για τον εαυτό του.
- Το άτομο ή το κοινωνικό σύνολο κατανοεί τις ειλικρινείς προθέσεις του σατιρικού, δεν παρεξηγείται και προβαίνει στη διόρθωση των κακώς κειμένων.
- Η πολιτική και κοινωνική σάτιρα γίνεται αφορμή για κοινωνικοπολιτικές βελτιώσεις.
- Αυτός που ασκεί τη σάτιρα ωφελείται επίσης, διότι υποχρεώνεται να τηρεί τα όρια μεταξύ σάτιρας και προσβολής. Παράλληλα, ο σατιρικός αυτοσαρκάζεται και οδηγείται με αυτόν τον τρόπο στην αυτογνωσία.

Οι παράγοντες που διαμορφώνουν σήμερα την αισθητική του γέλιου :

1. η ύπαρξη ή η έλλειψη αγωγής και παιδείας.
2. ο μιμητισμός.
3. τα Μ.Μ.Ε.
4. ο κινηματογράφος και το θέατρο, δυστυχώς τις περισσότερες φορές όταν είναι κακής ποιότητας.
5. οι συντροφίες.
6. τα καλά ή κακά βιβλία.

Το γέλιο και ο ρόλος του στην ολοκλήρωση μιας προσωπικότητας και την ένταξή της στο κοινωνικό σύνολο : η προσωπικότητα του ανθρώπου διακρίνεται για την πολυπλοκότητα της. Πολλοί παράγοντες, εσωτερικοί και εξωτερικοί, συντελούν στη διαμόρφωση της ανθρώπινης οντότητας. Το γέλιο παίζει κι αυτό το δικό του ρόλο, μια και :

1. για να αποδεχτεί κάποιος τη σάτιρα, ιδίως όταν αφορά τον εαυτό του, πρέπει να διαθέτει εξυπνάδα, ενημέρωση (για την κατανόηση του αστείου), μεγαλοσύνη και αυτογνωσία.
2. του επιτρέπει να αντιλαμβάνεται διαφορετικές πλευρές της ζωής, ώστε να αντιμετωπίζει τις δύσκολες καταστάσεις με ρεαλισμό και χωρίς υπερβολές.
3. διαμορφώνει τις κοινωνικές του σχέσεις, καθώς ένας ευχάριστος άνθρωπος είναι περισσότερο αποδεκτός από ένα σκυθρωπό και απλησίαστο. Ενσωματώνεται ευκολότερα με τους υπόλοιπους, αφού το γέλιο αναφέρεται σε στοιχεία που ενώνουν και δεν χωρίζουν τους ανθρώπους.

Ο ρόλος της σάτιρας και του κωμικού στην κοινωνική μας ζωή και τις διαπροσωπικές μας σχέσεις : σκοπός της σάτιρας είναι να επιτεθεί και να πληγώσει τον αντίπαλο, χωρίς απευθείας αναμέτρηση. Όποιος σατιρίζει χτυπά το πιο ευαίσθητο σημείο του αντιπάλου και τον εκδικείται μέσα από το γέλιο. Υπάρχουν δύο πλευρές της σάτιρας :

1. η ευτελής, που εκδηλώνεται με μνησικακία του δειλού ανθρώπου, ο οποίος χτυπά τον αντίπαλο από πίσω και με μάσκα, «στα αστεία».
2. η ευγενική πλευρά, που εκδηλώνεται ως αντίδραση του ανίσχυρου απέναντι σε αυταρχικά, ισχυρά πρόσωπα και καθεστώτα. Η σάτιρα αποτελεί όπλο στα χέρια των ανθρώπων που δεν μπορούν να αντιπαρατεθούν απέναντι σε συγκριτικά ισχυρότερους. Σε συνθήκες αυταρχικής επιβολής, ψυχολογικής βίας, σε τυραννικά καθεστώτα η σάτιρα ευδοκιμεί ιδιαίτερα, καθώς οι άνθρωποι καταφεύγουν σ' αυτήν ως ένα είδος «εκδικήσεως δια του γέλωτος», ως είδος εκδίκησης των ανίσχυρων απέναντι στους ισχυρούς.

Η σημασία του κωμικού στοιχείου στη σχολική ζωή :

1. συντελεί στην καλύτερη εμπέδωση του γνωστικού αντικείμενου (δημιουργεί θετική διάθεση στο μαθητή σε μια ευχάριστη ατμόσφαιρα, αποδιώχνει το άγχος του διαρκούς ελέγχου, καθιστά το μάθημα ελκυστικό).
2. ενισχύει τη μεταδοτικότητα του δασκάλου (καταργεί την απόσταση από το μαθητή, αναδεικνύει το διάλογο ως κυρίαρχο στοιχείο της διδασκαλίας με τη δημιουργία φιλικού κλίματος).
3. επηρεάζει θετικά τις σχέσεις των συμμαθητών (εκλείπει το κλίμα ανταγωνισμού, διαμορφώνει κλίμα συνεργασίας και συλλογικότητας, καθώς απελευθερώνει την καταπιεσμένη κοινωνικότητα των μαθητών).
4. επιδρά θετικά στην παιδαγωγική πτυχή του σχολείου (οι νέοι μορφώνονται σε ένα αντιαυταρχικό περιβάλλον, που αναπτύσσει την αισιόδοξη διάθεση και τις δημιουργικές τους ικανότητες, το κλίμα οικειότητας, αναδεικνύει τον πραγματικό ρόλο του δασκάλου που λειτουργεί ως πρότυπο κι εμπνέει αξίες στους μαθητές του).
5. συμβάλλει στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων (περιστέλλει την εσωστρέφεια, απομακρύνει την ανασφάλεια, τονώνει την αισιοδοξία και την αυτοπεποίθηση και αναπτύσσει το συναίσθημα).

Προϋποθέσεις για την ευεργετική λειτουργία του κωμικού στοιχείου στο σχολείο :

1. να μην εκφυλλίζεται σε κακής ποιότητας αστείο που προσβάλλει την αισθητική.
2. να μη γίνεται αυτοσκοπός του διδάσκοντα για την προσέγγιση του μαθητή.
3. να μην συγχέεται με την ειρωνεία του δασκάλου.
4. να υπάρχει αίσθηση του μέτρου, ώστε να μην οδηγούμαστε σε γελοιοποίηση του μαθήματος.
5. να μην αποσπά την προσοχή του μαθητή από τη διδακτέα ύλη.
6. να κατέχει ο δάσκαλος τις ικανότητες να χρησιμοποιεί το χιούμορ ως μέσο προσέγγισης δύσκολων εννοιών του γνωστικού αντικείμενου.
7. να είναι ο μαθητής ώριμος να προσδιορίζει το σκοπό για τον οποίο ο δάσκαλος χρησιμοποιεί το κωμικό, αλλά και να μην εκμεταλλεύεται τις σχέσεις οικειότητας, δημιουργώντας προβλήματα στο μάθημα.

Είναι η σύλληψη και η δημιουργία μιας κωμικής κατάστασης «διδακτόν»; Μπορούμε να διδάξουμε στο πλαίσιο της σχολικής διδασκαλίας, τους νέους ανθρώπους να αντιλαμβάνονται και να δημιουργούν γέλιο και κωμικές καταστάσεις με το :

1. να καλλιεργήσουμε την έμφυτη ικανότητά τους για πετυχημένα αστεία.
2. βελτιώνοντας την ευαισθησία του νέου με τη μουσική και τις εικαστικές τέχνες.

3. να διαβάζουμε επιτυχημένα ευθυμογραφήματα και στη συνέχεια να εξετάσουμε τους τρόπους προσέγγισης του γέλιου.
4. να συμπεριλαμβάνουμε κωμικά κείμενα στη διδασκαλία.
5. η προσέγγιση των κειμένων να γίνεται όχι για την ανεύρεση αξιών, αλλά για την ανεύρεση και τη χαρά του ευτράπελου.

Για ποιους λόγους δεν καλλιεργείται το γέλιο σήμερα στο σχολείο :

1. δεν υπάρχει ικανός αριθμός χιουμοριστικών, σατιρικών και γενικά εύθυμων κειμένων.
2. το πρόγραμμα του σχολείου, και ιδιαίτερα του Λυκείου, δεν αφήνει χρονικά περιθώρια για την καλλιέργεια της αισθητικής αγωγής του γέλιου, μια και πιέζει ο χρόνος για την προετοιμασία για τις κάθε είδους εξετάσεις.
3. είτε δεν υπάρχει πάντα υποδομή στους διδάσκοντες είτε το απαραίτητο ενδιαφέρον.
4. οι μαθητές θεωρούν το αστείο ως ευκαιρία για «πλάκα», για χάσιμο μαθήματος ή και το χειρότερο για ταύτιση του αστείου με κάποιο συμμαθητή τους, στον οποίο δημιουργείται πολλές φορές ψυχολογικό πρόβλημα.

Προτάσεις για το πώς μπορεί να ασκηθεί μια «αγωγή γέλιου» στο σχολείο :

1. με τη διδασκαλία ανάλογων κειμένων της νεοελληνικής και αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας (να εμπλουτιστούν τα μαθήματα των αρχαίων και νέων ελληνικών).
2. να ενθαρρύνονται πολιτιστικές πρωτοβουλίες με χιουμοριστική απόχρωση π.χ. παρακολούθηση μιας κωμικής ταινίας, μιας έκθεσης γελοιογραφίας κ.α.
3. να εμπλουτιστούν οι σχολικές βιβλιοθήκες με βιβλία, λευκώματα κ.α. με χιουμοριστικό περιεχόμενο.
4. να ενθαρρύνεται από το σχολείο η έμφυτη, δημιουργική, χιουμοριστική διάθεση των μαθητών (να γράφουν και να ανεβάζουν σατιρικά ή κωμικά σκετς, να παρουσιάζουν κωμικά κείμενά τους κ.α.).
5. το βασικότερο, να κατανοηθεί από τους διδάσκοντες ο εκτονωτικός και παιδαγωγικός χαρακτήρας του κωμικού, του αστείου και να το ενσωματώσουν μέσα στη διδασκαλία τους. Ο αστεϊσμός δεν είναι εχθρός αλλά σύμμαχος της προσπάθειας καθηγητών και μαθητών για την κατάκτηση της γνώσης.

ΚΟΜΙΚΣ : εικονογραφημένες ιστορίες .

Χαρακτηριστικά των κόμικς:

- Αντλούν τα θέματά τους είτε από την καθημερινότητα, είτε από τα λαϊκά παραμύθια, είτε από τον κόσμο της επιστημονικής φαντασίας, των περιθωριακών ομάδων, της βίας, της οικολογίας.
- Η γλώσσα τους είναι απλή , ανεπιτήδευτη, με φτωχό λεξιλόγιο και λιτό ύφος , αφού κυρίαρχο στοιχείο είναι η εικόνα και ο ηχητικός πλουραλισμός και δεν συνιστούν πρότυπο γλωσσικής καλλιέργειας.

- Κινητοποιούν την παιδική φαντασία με την ελλιπή πληροφόρηση του σκίτσου και με το κωμικό ή το δραματικό στοιχείο δημιουργούν ένα τεχνητό συναισθηματικό κόσμο , μέσω του οποίου συνεπαίρνουν τα παιδιά.
- Η πλοκή των διαφόρων σύντομων ιστοριών δεν παρουσιάζεται μέσω της αφήγησης, αλλά με τη δράση των ηρώων . Έτσι , τα μηνύματα καθίστανται πιο εύληπτα για τα παιδιά, Ακόμη, οι υποθέσεις που παρουσιάζονται να εξελίσσονται, είναι μικρής διάρκειας και με ενότητα ως προς το περιεχόμενο, γεγονός που τις καθιστά αληθοφανείς.
- Στις περισσότερες από αυτές, κυριαρχεί η αντιπαράθεση του ‘καλού’ με το ‘κακό’, του ‘δίκαιου’ με το ‘άδικο’ και πάντοτε η νίκη ανήκει στο ‘καλό’, ενώ έντονο είναι το υπερφυσικό και παραμυθικό στοιχείο.
- Ο εικαστικός τους κόσμος (η μορφοποίηση της ύλης σε κάθε ιστορία) είναι προσαρμοσμένος στην προσωπικότητα και την ηλικία των παιδιών. Πολύ συχνά οι ήρωες μάλιστα είναι ζώα τα οποία βρίσκονται πιο κοντά στον παιδικό ψυχισμό.

=> Τα κόμικς συνιστούν ένα τρόπο ψυχαγωγίας για το παιδί, αφού του δίνουν την ευκαιρία να ταξιδέψει με τη φαντασία του και να ξεφύγει από τις καθημερινές σχολικές του υποχρεώσεις.

Τα κόμικς ως μέσο κοινωνικοποίησης του παιδιού:

- Με δεδομένο ότι ο ήρωας που αντιπροσωπεύει το ηθικά σωστό, το δίκαιο και το καλό, βγαίνει πάντοτε στο τέλος νικητής, τα κόμικς ηθικοποιούν τα παιδιά. Καλλιεργείται ασυνείδητα και υποσυνείδητα σε αυτά η αρχή ότι οι πράξεις τους πρέπει να κατευθύνονται από ηθικά κίνητρα , ώστε να επιτυγχάνουν τους επιδιωκόμενους στόχους τους, κάτι το οποίο αποτελεί προϋπόθεση για σωστή κοινωνικοποίηση. Παράλληλα ,προβάλλουν το αίσθημα της συλλογικότητας ,καθώς ο ήρωας συνήθως πραγματοποιεί το στόχο του με τη βοήθεια πιστών συντρόφων.
- Ακόμη, ο ήρωας των εικονογραφημένων ιστοριών, αγωνίζεται υπέρ του κοινού καλού και κυρίως υπέρ του συμφέροντος της ομάδας του. Το γεγονός αυτό εμφυσά στα παιδιά το αίσθημα της κοινωνικής πρωτοβουλίας και της προσπάθειας για εξυπηρέτηση του συμφέροντος του συνόλου, προετοιμάζοντάς τους για κοινωνικοποίησή τους και την υποδειγματική τους δράση ως αυριανούς πολίτες.
- Τα πρόσωπα που δρουν στα κόμικς , αντιπροσωπεύουν ανθρώπους της καθημερινής ζωής, πρότυπα μίμησης ή αποφυγής για το παιδί. Αυτά το εξοικειώνουν με την κοινωνική πραγματικότητα , ιδιαίτερα σε περιπτώσεις

όπου οι ήρωες εκφράζουν την προβληματική της εποχής τους, καθώς συχνά αναπροσαρμόζονται στα δεδομένα της.

- Αφετέρου , ως πρότυπα οι ήρωες των ‘εικόνων’ , χαρακτηρίζονται από αυτοπεποίθηση, δυναμικότητα και αγωνιστικότητα, αρετές με τις οποίες πρέπει να είναι εφοδιασμένο ένα άτομο ως αυριανός πολίτης , προκειμένου να συμμετάσχει στην ομάδα και να παίξει ενεργό ρόλο σε αυτή.
- Τέλος , πολλές από τις εικονογραφημένες ιστορίες ,προβάλλουν το ενδιαφέρον του ήρωα για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και κατά συνέπεια το ενδιαφέρον για το συνάνθρωπο. Έτσι, καλλιεργούν την ανθρώπινη ευαισθησία των δεκτών τους ενώ άλλοτε παρουσιάζοντας κοινωνικά ζητήματα , προωθούν την υποδειγματική συμπεριφορά του ατόμου μέσω του ήρωα, προκειμένου να μην διευρυνθούν.